30 Δεκεμβρίου 2025

Ο Άγιος Μακάριος μητροπολίτης Μόσχας

/ Γενικά Θέματα

Ο άγιος πατήρ ημών Μακάριος γεννήθηκε το 1482 στην Μόσχα. Όταν εκοιμήθη ο πατέρας του, που ήταν ιερέας, η μητέρα του ασπάσθηκε τον μοναχικό βίο και ο ίδιος εισήλθε στην Μονή του Αγίου Παφνουτίου του Μπορόφσκ [1 Μαΐου], η οποία ήταν ονομαστή για την αυστηρότητα της. Έκάρη μοναχός με το όνομα Μακάριος, εγκαταβίωνε σε αυστηρή άσκηση και ανεδείχθη ταλαντούχος αγιογράφος.

Χειροτονήθηκε πρεσβύτερος το 1523 και αμέσως μετά εξελέγη ηγούμενος της

Μονής Λούτσκι, που ίδρυσε ο άγιος Θεράπων της Λευκής Λίμνης [27 Μαΐου]. Τρία χρόνια αργότερα (1526), χειροτονήθηκε αρχιεπίσκοπος Νόβγκοροντ και Πσκώφ, επισκοπής ονομαστής η οποία είχε παραμείνει εν χηρεία επί δεκαεπτά έτη. Ανέλαβε να αποκαταστήσει την τάξη που είχε διασαλευθεί και απέστειλε ιεραποστόλους στους πληθυσμούς του Άπω Βορρά: μεταξύ αυτών ήσαν ο όσιος Τρύφων της Πέτσενγκα [15 Δεκ.] και ο όσιος Θεοδώρητος της Κόλα [17 Αυγ.]. Στην επισκοπή του ο άγιος Μακάριος αγωνίσθηκε με επιμονή εναντίον των καταλοίπων ειδωλολατρίας και ανήγειρε πολλούς ναούς, σαράντα στην πόλη του Νόβγκοροντ και μόνο. Συγκέντρωσε όλους τους ηγουμένους των μονών και τους δικαίους των σκητων της επισκοπικής περιφέρειας και τους επέβαλε το κοινοβιακό Τυπικό του αγίου Παφνουτίου του Μπορόφσκ και του αγίου Ιωσήφ του Βολοκολάμσκ , γιά νά αναχαιτίσει την ολέθρια τάση προς την ιδιορρυθμία που ήταν πολύ διαδεδομένη την εποχή εκείνη στον ρωσικό μοναχισμό. Συνέβαλε τα μέγιστα στην διάδοση αξιόπιστων χειρογράφων και ανέλαβε να συγκεντρώσει ο ίδιος όλους τους *Βίους* αγίων που βρίσκονταν σκορπισμένοι σε αναρίθμητα χειρόγραφα σε μια μεγάλη συλλογή, το *Μέγα Μηναίον*, έργο που χρειάσθηκε δώδεκα χρόνια για να ολοκληρωθεί. Ενεθάρρυνε εξάλλου την συγγραφή βίων τοπικών αγίων και συνέταξε ένα *Χρονικό* της πόλεως του Νόβγκοροντ. Νήστευε σε τέτοιο βαθμό, ώστε μόλις που μπορούσε να περπατήσει για να επιτελέσει το φιλανθρωπικό έργο του. Πάντοτε ταπεινός και πράος, δεν έκανε καμία διάκριση μεταξύ πλουσίων και πτωχών και περιέβαλλε με πατρική στοργή όλο το πνευματικό του ποίμνιο. Με τα ίδια του τα χέρια έθαψε φυλακισμένους που είχαν σκοτωθεί σε ένα δυστύχημα και με τις προσόδους ενός εράνου εξαγόρασε τους αιχμαλώτους των Τατάρων. Πάντα επικεφαλής του λαού του στις χαρές και τις δοκιμασίες, πρωτοστατούσε στις ακολουθίες των δεήσεων και παρακλήσεων σέ εποχές λιμού ή ξηρασίας.

Το 1542 ο άγιος Μακάριος εξελέγη μητροπολίτης Μόσχας και προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ρωσίας, και πέντε χρόνια αργότερα έστεψε τον πρώτο Ρώσο τσάρο, Ιβάν Βασίλιεβιτς, ο οποίος πάντα τον αντιμετώπιζε με βαθύ σεβασμό. Κατά την διάρκεια της ποιμαντικής του διακονίας στο πηδάλιο της Ρωσικής Εκκλησίας, ο όσιος ιεράρχης με ανυπέρβλητο ζήλο έθεσε σε τάξη την εκκλησιαστική και πολιτιστική ζωή του έθνους του. Συγκάλεσε δύο Συνόδους στην Μόσχα (1547, 1549) που προέβησαν στην κατάταξη πολλών Ρώσων αγίων στο εορτολόγιο και επέβαλε οι αγιοκατατάξεις να αποφασίζονται πλέον από την ανώτατη αρχή της Εκκλησίας. Συναναστράφηκε ο ίδιος πολλούς αγίους της εποχής του: χοροστάτησε στην κηδεία του αγίου Βασιλείου της Μόσχας [2 Αυγ.]· τοποθέτησε τον άγιο Μακάριο τον Ρωμαίο του Νόβγκοροντ [19 Ιαν. και 15 Αυγ.]· ηγούμενο στο μοναστήρι που ίδρυσε είχε συχνή επικοινωνία μέ τον όσιο Αλέξανδρο του Σβιρ [30 Αύγ.], ο οποίος την ώρα της κοιμήσεώς του εμπιστεύθηκε την φροντίδα της αδελφότητάς του στον μητροπολίτη. Κορωνίδα του εκκλησιαστικού έργου του

υπήρξε ωστοσο η σύγκληση της Συνόδου των Εκατό Κεφαλαίων (1551), η οποία καταδίκασε τους αιρετικούς της εποχής, καθόρισε τις αρχές της χριστιανικής παιδείας και διαγωγής και θέσπισε κανόνες για την εικονογραφία και την εκκλησιαστική τέχνη. Παρότι έχασε το ένα του μάτι κατά την διάρκεια της μεγάλης πυρκαγιάς της Μόσχας (1547), ο άγιος ιεράρχης ανέλαβε αμέσως το έργο της ανοικοδόμησης των ναών. Εξακολούθησε να αγιογραφεί εικόνες και με δική του πρωτοβουλία άρχισαν να τυπώνονται βιβλία στην Ρωσία (1553). Διοργάνωσε επίσης ιεραποστολή για τον προσηλυτισμό των Τατάρων και έστειλε εξαίρετους ιεραπόστολους στο Χανάτο του Καζάν, που είχε περιέλθει στους Ρώσους το 1553. Πρώτος μεταξύ αυτων ήταν ο άγιος Γουρίας, τον οποίο ο Μακάριος χειροτονησε αρχιεπίσκοπο Καζάν, το 1555 [4 Οκτ.].

Από πολύ νωρίς ο άγιος Μακάριος είχε προβλέψει τον εμφύλιο σπαραγμό που θα γνώριζε η Ρωσία, αλλά έλαβε παρά Θεού την χάρη η συμφορά αυτή να λάβει χώρα μετά τον θάνατο του. Όταν ζήτησε ο τσάρος από τον μητροπολίτη να του στείλει ένα πνευματικό βιβλίο, έλαβε ένα αντίτυπο της νεκρώσιμης ακολουθίας. ο ηγεμόνας εξοργίσθηκε και ο άγιος τού απάντησε ότι του έστειλε το ψυχωφελέστρο των βιβλίων, διότι μελετωντας το κανείς δεν θα αμαρτήσει ποτέ ξανά.

Όταν ασθένησε ο άγιος Μακάριος, ζήτησε από τον τσάρο την άδεια να αποσυρθεί στην μονή της μετανοίας του· η άδεια όμως δεν εδόθη και ο άγιος παρέδωσε την ψυχή του στον ζώντα Θεό στις 31 Δεκεμβρίου 1563, στην Μόσχα. Κατά την διάρκεια τής κηδείας του ολοι διαπίστωσαν ότι η λάμψη των αρετών του ακτινοβολούσε φως στο πρόσωπο του. Αμέσως άρχισε να τιμάται ως άγιος, αλλά μόνο το 1988, με την ευκαιρία της Χιλιετηρίδας του Εκχριστιανισμού της Ρωσίας, προέβη η Εκκλησία στην επίσημη αγιοκατάταξη εκείνου που τόσο συνέβαλε στην αναγνώριση και τιμή τόσων Ρώσων αγίων.

Πηγή: *“Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας”, υπό ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου, εκδ. Ίνδικτος, 4ος τόμος, Δεκέμβριος, σ. 349-351.*